

13.12.2019

Hoitopääsy perusterveydenhuollossa lokakuussa 2019

Päälöydökset

- Asiakkaista lähes 40 prosenttia pääsi viikossa kiireettömälle perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanotolle.
- Neljässä prosentissa odotettiin hammaslääkärin käyntiä yli puoli vuotta.
- Lähes puolet asiakkaista pääsi YTHS:n hammaslääkärin käynnille kolmessa kuukaudessa.
- Hoitopääsytietojen kattavuus vaihtelee eri terveyskeskuksissa.

Alle puolet hoitoa odottaneista pääsi viikossa terveyskeskuslääkärin kiireettömälle vastaanotolle

Lähes 40 prosenttia kiireettömistä lääkärin avosairaanhoidon vastaanottokäynneistä toteutui lokakuussa 2019 viikon kuluessa hoidon tarpeen arvioinnista. Sairaanhoidon kiireettömistä vastaanottokäynneistä yli 70 prosenttia toteutui viikon kuluessa.

Odotusaika lääkärin vastaanotolle oli yli kolme kuukautta hoidon tarpeen arvioinnista noin kahdessa prosentissa käynneistä. Suhteellisesti eniten yli kolmen kuukauden odotusaikoja oli Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella (8 %). Lukumääräisesti eniten pitkiä odotusaikoja oli Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksoten terveyskeskuksissa (134 käyntiä), Pietarsaareissa (79) ja Kuusamossa (64). (Kuvio 1.)

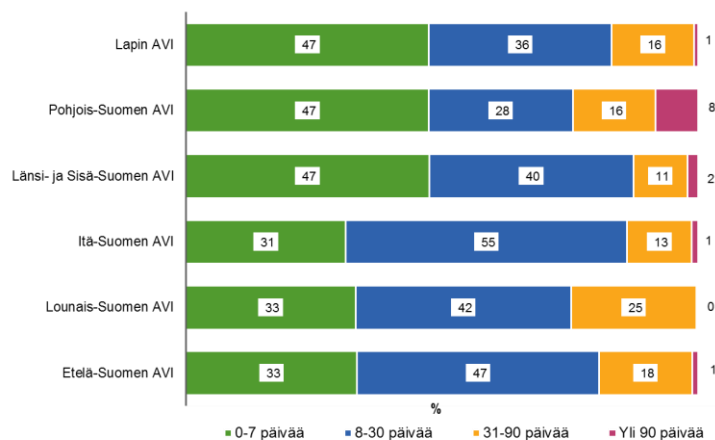
Kolmessa viikossa pääsi hammaslääkärille melkein puolet asiakkaista

Lähes 50 prosenttia hammaslääkärikäynneistä toteutui kolmen viikon kuluessa hoidon tarpeen arvioinnista. 17 prosentissa käynneistä käyntiä joutui odottamaan yli kolme kuukautta ja neljässä prosentissa yli puoli vuotta. Oulussa (227 käyntiä) ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksoten terveyskeskuksissa (128 käyntiä) oli lukumääräisesti eniten käyntejä, joihin oli odotettu yli kuusi kuukautta.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön hammaslääkärille odotettiin yli kolme kuukautta

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) hoitopääsy lääkärille toteutui kolmen kuukauden kuluessa. Hammaslääkärien kiireettömien käyntien odotusajat venyivät yli kolmeen kuukauteen 45 prosentissa käynneistä.

Kuvio 1. Lääkärin kiireettömälle vastaanotolle toteutuneiden käyntien odotusajat hoidon tarpeen arvioinnin jälkeen eri aluehallintovirastojen alueella lokakuussa 2019, %

Kaisa Mölläri
etunimi.sukunimi@thl.fi

Visa Martikainen
etunimi.sukunimi@thl.fi

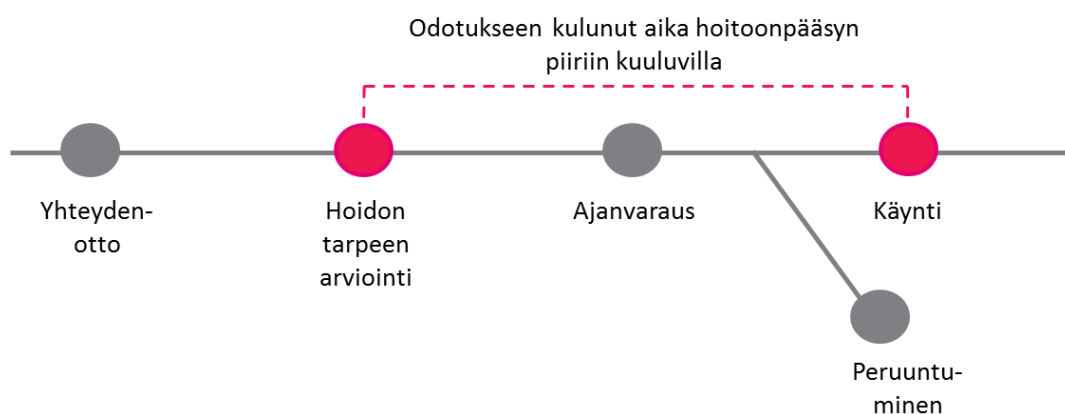
Tiedonkeruu

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn seurantatiedot perustuvat terveyskeskusten ja YTHS:n tietojärjestelmistä suoraan poimittaviin perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustietoihin (Avohilmo).

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsytiedoissa tarkastellaan kiireettömien avosairaanhoidon ja suun terveydenhuollon toteutuneiden sairaanhoidon käyntien odotusaikoja (kuvio 2).

Laki hoitoonpääsystä ei koske Ahvenanmaata eikä Ahvenanmaan tiedot ole mukana hoitoonpääsyn seurannassa.

Kuvio 2. Hoidon saatavuuden seurantapisteet perusterveydenhuollossa

Lokakuussa 2019 perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustietoja (Avohilmo) hoitoonpääsystä saatiin 93 prosenttisesti terveyskeskuksia ja suun terveydenhuollosta 84 prosenttisesti.

Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön (YTHS) hoitoonpääsytiedot saatiin kattavasti.

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn seurantatiedot julkaistaan tiivisteinä ja kuutioina. Lisäksi tiedot julkaistaan Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanetissa ja THL:n Tietoikkunassa.

- Toteutuneiden käyntien odotusajat perusterveydenhuollossa
 - tiiviste
 - kuutio
- Toteutuneiden käyntien odotusajat suun terveydenhuollossa
 - tiiviste
 - kuutio
- Sotkanet
- Tietoikkuna

www.thl.fi/tilastot/hoitoonpaasy/pth

Laatuseroste

Hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa

Tilastotietojen relevanssi

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyraportointi sisältää tiedot terveyskeskusten hoitoonpääsyn toteutumisesta määrätynä ajankohtana. Hoitoonpääsyraportointi käsittää terveyskeskusten terveydenhuoltolain 51§:n mukaisen perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon hoitoonpääsyn toteutumisen.

Tiedot kerätään perusterveydenhuollon avohoitoa tuottavista terveyskeskuksista. Tietojen keruu on kaksiosainen. Hoitoonpääsyn odotusaikojen toteutumastiedot saadaan perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustiedoista (Avohilmosta). Yhteydensaantia sekä tietojen julkaisemista koskevat tiedot kerätään erillistiedonkeruuna terveyskeskuksista kerran vuodessa keväällä. Avohilmosta saatavat toteutuneiden käyntien odotusajat raportoidaan aluehallintovirastoittain, maakunnittain sekä terveyskeskus- että toimipaikkatasolla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tuottaa hoitoonpääsyn toteutumisen valvontaa varten tarvittavat tiedot aluehallintovirastoille (AVI) ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira). Tiedot ovat myös käytössä terveyskeskusten omavalvonnan ja seurannan välineenä. Lisäksi niitä käytetään maakuntien väliseen arviointiin. Raportin pohjana olevan hoitoilmoitusrekisterin tietosisältöä ja tiedonkeruuta sekä raportointia kehitetään yhteistyössä valvontaviranomaisien, tiedontuottajien ja käyttäjien kanssa.

Sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon hoitoilmoitusten keruu perustuvat lakiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta (668/2008) sekä lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007). Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn tietojen keruu perustuu terveydenhuoltolakiin (1326/2010, 51§).

Menetelmäkuvaus

Terveyskeskusten hoitoonpääsy tiedot poimitaan ja raportoidaan pääosin Avohilmon tiedoista. Osa tiedoista saadaan kerran vuodessa toteutettavasta erilliskyselystä (välitön yhteydensaanti ja hoitoonpääsyä koskevien tietojen julkaisu). Erilliskysely osoitetaan terveyskeskusten ja YTHS:n johtaville lääkäreille/johtaville hammaslääkäreille. Kyselyn kysymykset on laadittu yhteistyössä valvontaviranomaisten ja STM:n edustajien kanssa.

Avohilmosta poimitut hoitoonpääsy tiedot perustuvat terveydenhuollon julkisista toimintayksiköistä henkilötunnuksella saatuihin hoitoilmoituksiin, jotka kerätään päivittäin avohoitokäynneistä. Julkinen palveluntuottaja on velvollinen toimittamaan tiedot, vaikka palvelu olisi ulkoistettu. Raportilla käytetyt luokitukset sekä tiedonkeruun ohjeet on kuvattu avohoidon [Avohilmo-oppaissa](#), [Hilmo-opas 2020](#) sekä THL:n verkkosivuilla (www.thl.fi/avohilmo).

Avohilmosta saatavat hoitoonpääsy tiedot perustuvat asiakkaan/potilaan yhteydenottoon terveyskeskukseen, ammattihenkilön tekemään hoidon tarpeen arviointiin sekä sen perusteella tapahtuneeseen lääkärin/hammaslääkärin tai sairaanhoitajan/terveydenhoitajan/suhygienistin vastaanottokäyntiin. Raportointiin on otettu mukaan vain kiireetön sairaanhoidollinen lääkärin/hammaslääkärin tai hoitajan käynti sekä käyntiin liittyvä hoidon tarpeen arviointi. Raportointi on muodostettu toteutuneista käynneistä, joita on edeltänyt hoidon tarpeen arviointi ja ajanvaraus. Jos hoidon tarpeen arviointi -tietoa ei ole kirjattu potilastietojärjestelmään, sen jälkeinen käyntitieto ei poimidu hoitoonpääsyraportille. Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn seurantapisteet on tarkemmin kuvattu tilastoraportin (THL 16/2019) kuviossa 2.

Tietojen kattavuus

Tässä tilastoraportissa raportoidaan Avohilmon tiedonkeruun 15.11.2019 mennessä toimitetut tiedot. Lokakuussa 2019 Avohilmosta saatavia perusterveydenhuollon hoitoonpääsy tietoja puuttui 10 terveyskeskuksesta/kuntayhtymästä (terveyskeskusten kokonaismäärä 133) neljän eri aluehallintoviraston alueelta. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Puuttuvat* perusterveydenhuollon hoitopääsytiedot lokakuussa 2019

Alue	Maakunta	Terveyskeskus/Kaupunki/Kuntayhtymä
Etelä-Suomen AVI	Uusimaa	Keravan terveyskeskus
Etelä-Suomen AVI	Uusimaa	Vantaan kaupunki
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Kaskisten terveysasema
Pohjois-Suomen AVI	Pohjois-Pohjanmaa	Lumijoen terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Keminmaan terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Kolari
Lapin AVI	Lappi	Rovaniemi
Lapin AVI	Lappi	Salla
Lapin AVI	Lappi	Utsjoen terveyskeskus
Yhteensä		10

* Puuttuva tieto kokonaan tai alle 5

Hoitopääsytiedot olivat matalia suhteessa avosairaanhoidon käyntien kokonaismäärään lokakuussa kolmessa terveyskeskuksessa kahden aluehallintoviraston alueella (Taulukko 2).

Taulukko 2. Matalat* perusterveydenhuollon hoitopääsytiedot lokakuussa 2019

Alue	Maakunta	Terveyskeskus/Kaupunki/Kuntayhtymä
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Keski-Suomi	Jyväskylän kaupunki
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Keski-Suomi	Keski-Suomen seututerveyskeskuks
Pohjois-Suomen AVI	Kainuu	Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä/Terveystoimi

*Hoitopääsytiedot alle 5 prosenttia avosairaanhoidon kokonaiskäyntimäärästä

Suun terveydenhuollon osalta hoitopääsytietoja lokakuussa puuttui 21 terveyskeskuksesta/kuntayhtymältä/yhteistoiminta-alueelta (kokonaismäärä 133) kuuden eri aluehallintoviraston alueelta (Taulukko 3).

Taulukko 3. Puuttuvat suun* terveydenhuollon hoitopääsytiedot lokakuussa 2019

Alue	Maakunta	Terveyskeskus/Kaupunki/Kuntayhtymä
Etelä-Suomen AVI	Päijät-Häme	Attendo Oy, Sysmä

Etelä-Suomen AVI	Uusimaa	Hyvinkään terveyskeskus**
Etelä-Suomen AVI	Uusimaa	Kirkkonummen terveyskeskus
Etelä-Suomen AVI	Uusimaa	Siuntion terveyskeskus
Lounais-Suomen AVI	Satakunta	Säkylän terveyskeskus
Lounais-Suomen AVI	Varsinais-Suomi	Someron terveyskeskus
Itä-Suomen AVI	Pohjois-Savo	Siilinjärven kunta, Sosiaali- ja terveystalot
Itä-Suomen AVI	Pohjois-Savo	Sisä-Savon kansanterveystyön kuntayhtymä
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Kaskinen***
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Kristiinankaupunki***
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Vaasan ja Laihan yhteistoiminta-alue
Pohjois-Suomen AVI	Kainuu	Terveystalo Kuntaturva Oy_ Puolanka
Pohjois-Suomen AVI	Pohjois-Pohjanmaa	Hailuodon terveyskeskus
Pohjois-Suomen AVI	Pohjois-Pohjanmaa	Oulaisten terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Inarin terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Kemin terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Pelkosenniemen-Savukosken terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Posion kunta
Lapin AVI	Lappi	Sallan terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Utsjoen terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Ylitornio
Yhteensä		21

* Puuttuva tieto kokonaan tai alle 5

** Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula kuuluvat Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymään. Hyvinkään tiedot eivät ole mukana kuntayhtymän tiedoissa.

*** Kaskinen, Närpiö, Kristiinankaupunki, Maalahti ja Korsnäs kuuluvat Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymään (Rannikko-Pohjanmaan terveyskeskus), mutta kuntayhtymän kunnat toimittavat tiedot erikseen.

Suun terveydenhuollon hoitopaasytiedot olivat matalia Kuopiossa ja Akaassa suhteessa suunterveydenhuollon käyntien kokonaismäärään lokakuussa (Taulukko 4).

Taulukko 4. Matalat* suunterveydenhuollon hoitopaasytiedot lokakuussa 2019

Alue	Maakunta	Terveyskeskus/Kaupunki/Kuntayhtymä
Itä-Suomen AVI	Pohjois-Savo	Kuopio
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Akaan terveyskeskus

Alla on lueteltu kuntyhtymien/yhteistoiminta-alueiden kunnat, jotka toimittavat tiedot erikseen eri kunnista ohjeista poiketen.

- Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalujen kuntayhtymään kuuluvat kunnat (Heinävesi, Iloanta, Joensuu, Juuka, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Rääkkylä, Tohmajärvi, Valtimo) toimittavat tietoja kuntayhtymänä, mutta Rääkkylä ja Tohmajärvi toimittavat tietoja erikseen. Rääkkylä ja Tohmajärvi ovat ulkoistettuja palveluita yksityiselle toimijalle.
- Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymään kuuluvat kunnat (Kaskinen, Korsnäs, Kristiinankaupunki, Maalahti, Närpiö) toimittavat tiedot erikseen.
- Viitasaaren, Kinnulan ja Pihtiputaan yhteistoiminta-alueeseen kuuluvista kunnista (Viitasaari, Kinnula, Pihtipudas) toimittaa Suomen Terveystalo Oy Kinnulan sosiaali- ja terveystalujen tiedot erikseen.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Perusterveydenhuollon hoitopääsytiedot ovat odotusaikojen toteumatietoja, jotka saadaan Avohilmasta. Avohilmasta saatavat tiedot ovat hoidon todelliset ja reaaliaikaiset toteutumisaikat terveystaloksissa.

Kerran vuodessa tehtävä yhteydenotto ja tietojen julkaisemista koskeva erillistiedonkeruu perustuu terveystalosten operaattoriseurannasta saatuihin tietoihin ja johtavien lääkärin/hammaslääkärin antamiin vastauksiin.

Tietojen oikeellisuuteen vaikuttaa se, miten oikein ja yhtenevästi ammattilaiset ovat tilastoineet ja tietojärjestelmätoimittajat ovat poimineet hoitopääsytiedot eri potilastietojärjestelmistä terveystaloksissa. Kyselystä saatava tieto on kokonaisarvio koko terveystaloksen tilanteesta.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tiedot raportoidaan maalisi- ja lokakuun tilanteesta. Puuttuvista hoitopääsytiedoista ilmoitetaan terveystaloksille ja järjestelmätoimittajille, joita pyydetään samalla korjaamaan aineistossa ilmenneet puutteet. Näin pyritään varmistamaan tietojen kattavuus.

THL tuottaa Avohilmasta saaduista hoitopääsytiedoista myös kuukausittain päivittyvää raportointia verkkopalveluna. Avohilmo-verkkoraportoinnissa on saatavissa hoitopääsytiedot palvelutuottajittain (terveystalokustaso) ja toimipaikoittain (terveysasemataso). Palvelutuottajataso tieto perustuu terveystalosten THL:n toimipaikkarekisteriin (TOPI) ilmoitamiin tietoihin. Toimipaikkatieto perustuu terveystalosten Sosiaali- ja terveystalosalan organisaatiorekisteriin (THL – SOTE-organisaatiorekisteri) ilmoitamiin tietoihin.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Perusterveydenhuollon hoitopääsystä julkaistaan tilastoraportti kaksi kertaa vuodessa ja kerran kuukaudessa päivittyvät kuutiot ja tiivistet THL:n verkkosivuilla. Tiedot ovat osoitteessa, www.thl.fi/tilastot/hoitopaasy/pt.

Tilastojen vertailukelpoisuus

Perusterveydenhuollon hoitopääsytietoja on kerätty terveystaloksista vuodesta 2005 lähtien. Tiedonkeruu toteutettiin ensin kokonaisuudessaan kyselytutkimuksena, jonka muoto hieman täsmentyi vuosien aikana.

Vuonna 2014 tiedonkeruuta muutettiin perusterveydenhuollossa ja suun terveydenhuollossa siten, että valtaosa tiedoista tulee suoraan potilastietojärjestelmästä (Avohilmo-tiedot) ja osittain kerran vuodessa toteutettavasta erilliskyselystä Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisesti.

Tiedonkeruutavan muutos kaksi kertaa vuodessa kerätystä erilliskyselystä suoraan potilastietojärjestelmästä tapahtuvaan reaaliaikaiseen tiedonkeräykseen vaikuttaa tietojen vertailtavuuteen. Vuodesta 2014 alkaen Avohilmon kautta saatuja hoitopääsytietoja ei voi verrata aiempiin kyselyillä saatuihin tietoihin.

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Hoitopääsytietojen raportointi sisältää määräaikaan mennessä saadut reaaliaikaiset Avohilmo-tiedot sekä erilliskyselyn vastaukset terveystaloksista. Hoitopääsytietojen raportit julkaistaan kaksi kertaa vuodessa, toukokuussa ja joulukuussa THL:n verkkosivuilla. Hoitopääsytiedot lähetetään ennen julkaisua valvontaviranomaisille.

Lokakuun 2019 perusterveydenhuollon hoitoonpääsytilastoraportin erityispiirteet

Tämän tilastoraportin erityispiirteenä ovat hoidon tarpeen arvioinnin kirjaamisen kattavuuden vaihtelut eri terveyskeskuksissa vaihdellen 40 prosentista alle viiteen. Hoitoonpääsyraportilla raportoidut käyntitiedot ovat noin 16 prosenttia lokakuun lääkärin avosairaanhoidon käyntimäärästä.

Haastavuuteena hoitoonpääsyn raportoinnissa on myös eri kuntayhtymien tiedot terveyskeskusista ja yksityisten toimijoiden tiedot julkisesta toiminnasta. Esimerkkinä tästä on Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymään (Siun Sote) kuuluvat kunnat (Heinävesi, Iloanta, Joensuu, Juuka, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Rääkkylä, Tohmajärvi, Valtimo) toimittavat tietoja kuntayhtymänä, mutta Rääkkylä ja Tohmajärvi toimittavat tietoja erikseen. Rääkkylä ja Tohmajärvi ovat ulkoistettuja palveluita yksityiselle toimijalle.

Terveyskeskuksissa on eri alueilla käytössä niin sanotut walk in -vastaanotot, jolloin asiakas saa samana päivänä ajan lääkärin tai hoitajan vastaanotolle myös kiireettömän sairaanhoidon yhteydessä. Näissä yhteyksissä hoidon tarpeen arviointi kirjataan samalle päivälle, jolloin käynti on toteutunut. Tämä näkyy perusterveydenhuollon hoitoonpääsyraporteilla (Toteutuneiden käyntien odotusajat perusterveydenhuollossa) 0-päivinä.